

УДК 368.2:629.33]:340.133(477)

І.Ю. Кисільова,к.ф.-м.н., доц., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Запорізький національний університет,
inna_kisileva@ukr.net**В.О. Діброва,**студентка,
Запорізький національний університет,
viktoriya.dibrova.2001@ukr.net**ЗМІНИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО СТРАХУВАННЯ АВТОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ**

Однією з умов вступу України до ЄС є реформування ринку страхування, в тому числі зміна правил страхування транспортних засобів. Тому на разі в законодавчій базі відбувається ряд змін, які ми дослідили в даній роботі.

Автострахування в Україні регулюється Законом України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». Згідно з ним страхування транспортних засобів здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю та/або майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортної пригоди та захисту майнових інтересів страхувальників.

Відповідно до Закону укладаються такі види договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності:

1. Внутрішній договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. Внутрішні договори страхування діють виключно на території України.

2. Договір міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. Договори міжнародного страхування діють на території країн-членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», зазначених у таких договорах, і посвідчуються відповідним уніфікованим сертифікатом «Зелена картка», що визнається і діє в цих країнах [1].

Згідно рис. 1 можна зробити висновок, що обсяги страхових премій з автострахування зростали з року в рік, крім 2020 року, коли зростання сповільнилося, що може бути пов'язано з пандемією COVID-19 та зменшенням кількості дорожньо-транспортних пригод та автострахувань у цілому.

Проте, в 2021 році спостерігається дуже значний ріст страхових премій на автострахування – на 7,58 млрд грн (або 48,1 %), що може бути пов'язано з покращенням економічної ситуації в країні та збільшенням кількості автострахувань.

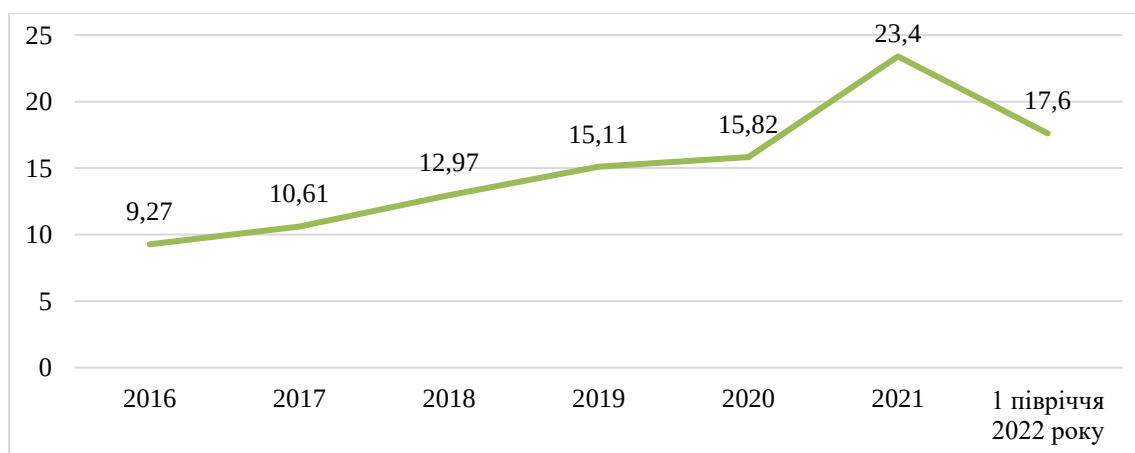

Рис.1 Обсяги страхових премій з автострахування за 2016-1 півріччя 2022 року

Джерело: складено авторами на основі [2]

У першому півріччі 2022 року спостерігається зниження обсягів страхових премій на автострахування порівняно з 2021 роком, що пов'язано з військовими діями в Україні.

З 1 липня 2022 року в Україні діють нововведення щодо обов'язкового автострахування. Згідно з ними:

1) більшився розмір страхових сум за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності. За шкоду нанесену майну замість 130 000 грн він збільшиться до 160 000 грн, за заподіяну здоров'ю та життю потерпілих із 260 000 грн до 320 000 грн;

2) змінився розмір виплат у випадку оформлення Європротоколу, він збільшився із 50 000 грн до 80 000 грн;

3) збільшилася вартість автоцивілки;

4) інформація про укладені електронні Зелені картки включатиметься до єдиної централізованої бази даних [3].

Незважаючи на ці зміни, Верховна Рада України на разі розглядає зміну законодавства про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ, автоцивілка) відповідно до європейських стандартів із урахуванням інтересів страхувальників і потерпілих осіб.

12 січня 2023 року був прийнятий проєкт Закону, який був створений на основі законопроєкту № 8300 про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Аналізуючи законопроєкт, ми виділили найголовніші зміни, що згідно з планами Верховної Ради України будуть впроваджені із 1 січня 2024 року.

1. Поступово підвищити розміри страхових сум до розмірів, встановлених у країнах Європейського союзу.

2. Підвищити рівень захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах.

3. Розширити перелік видів транспортних засобів, на які розповсюджується обов'язок укладення договору ОСЦПВ.

4. Вдосконалити механізм здійснення страхової виплати у разі заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю та/або життю потерпілих осіб шляхом запровадження механізму ануїтетних виплат тощо.

5. Запровадити підходи, які відповідають європейським нормам щодо формування вартості договору ОСЦПВ: запровадити вільне ціноутворення шляхом самостійного визначення страховиками тарифної політики.

6. Заборонити встановлення франшизи у договорах ОСЦПВ.

7. Запровадити сплату страхової премії одним платежем.

8. Зменшити строк розгляду заяви про здійснення страхової виплати з 90 до 60 днів з дня подання заяви.

9. Поступово відмовитися від укладання договорів ОСЦПВ у паперовій формі та перейти до укладання відповідних договорів виключно в електронній формі.

10. Запровадити швидке здійснення гарантійних виплат потерпілим особам за страховиків-банкрутів (з року змінюється на 60 днів).

11. Страхової виплати та підстав для відмови у здійсненні такої виплати [4].

Отже, найближчим часом на ринку автострахування відбудуться глобальні зміни, ці зміни повинні позитивно вплинути на ринок, оскільки передбачають поступове підвищення рівня захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах осіб, вдосконалення механізму здійснення страхової виплати та забезпечення її швидкого здійснення та інші важливі зміни, які відповідають європейським нормам.

Однак, для ефективної реалізації цих змін необхідно не тільки їх введення в дію, а й відповідна підготовка страхових компаній до їх виконання. Для цього потрібно забезпечити необхідну підтримку та ресурси, які допоможуть компаніям адаптуватися до нових вимог.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» № 1961-IV ред. 17.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text> (дата звернення 17.03.2023).
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення 17.03.2023).
3. Зміни в автострахуванні для водіїв. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/2/687749/> (дата звернення 17.03.2023).
4. Проект Закону про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів №8300 від 18.01.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-obovyazkove-strakhuvannya-tsivilno-pravovoi-vidpovidalnosti-vlasnikiv-nazemnikh-transportnikh-zasobiv> (дата звернення 17.03.2023).

УДК 368.01

Ю.М. Кляпків,

д.е.н., доц., професор кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
професор кафедри страхування Лодзького університету,

Лодзь, Республіка Польща,

jurij.klapkiv@uni.lodz.pl

Orcid ID: 0000-0002-9771-5357

В.С. Свірський,

к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту,
Західноукраїнський національний університет,

v.svirskyy@wunu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-5757-2320

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Ринок страхових послуг є однією з найбільших галузей глобальної економіки та інститутом, що необхідний для захисту життя, здоров'я, майнових інтересів економічних агентів, відшкодування їхніх збитків чи зниження різноманітних ризиків, та займає чільне місце у процесі трансформації заощаджень у інвестиції, забезпечуючи економічне зростання [1–3]. Зі зростанням важливості страхової галузі актуальним є аналіз ринкової частки різних країн у світовому ринку страхових послуг. Відтак, проаналізуємо ринкову частку США, Японії, Великобританії, ФРН, Франції, Південної Кореї, Італії, Канади, Нідерландів, Іспанії, Швейцарії та Австралії, які упродовж останніх десятиріч були лідерами на світовому страховому ринку (рис. 1).

США вже кілька десятиліть є одним із провідних страхових ринків у світі. Упродовж 2000–2020 рр. ринкова частка США у світовому ринку страхових послуг мала тенденцію до зростання, за винятком невеликого падіння у 2008 і 2009 роках, яке було спричинено фінансовою кризою. Ринкова частка США зросла з 46,15 % у 2000 р. до 54,12 % у 2015 р., а потім знизилася до 51,94 % у 2016 р. У 2020 р. частка ринку США у загальному світовому страховому ринку становила 47,47 %.

Японія є другим із найбільших страхових ринків і має значний вплив на світовому ринку страхових послуг. Упродовж 2000–2020 рр. ринкова частка Японії у загальному світовому страховому ринку мала тенденцію до зниження. Вона зменшилася з 13,65 % у 2000 р. до 6,48 % у 2015 р., а потім зросла до 8,35 % у 2016 р. У 2020 р. ринкова частка Японії в загальному світовому страховому ринку становила 11,28 %.

Великобританія є одним із провідних страхових ринків у Європі. Упродовж 2000–2020 рр. її ринкова частка в світовому ринку страхових послуг мала тенденцію до зниження, за винятком незначного збільшення у 2006 і 2007 рр. Ринкова частка Великобританії